

Vergaderjaar 2014–2015

28 676

NAVO

Nr. 210

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 september 2014

Hierbij sturen wij u, mede namens de Minister-President, het verslag van de NAVO-top die op 4 en 5 september jl. in Newport, Verenigd Koninkrijk heeft plaatsgevonden. Tevens sturen wij u de teksten van de vijf verklaringen die tijdens de Top zijn aangenomen¹:

- *Wales Summit Declaration on Afghanistan*;
- *Joint Statement of the NATO Ukraine Commission*;
- *Armed Forces Declaration*;
- *Wales Declaration on the Transatlantic Bond*;
- *Wales Summit Declaration (Communiqué)*.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

De NAVO-top van 4 en 5 september jl. vond plaats op een belangrijk moment in de Europese geschiedenis. De Russische agressie stond prominent op de agenda. Ook de toenemende instabiliteit aan de zuidflank van de NAVO, en in het bijzonder de dreiging die van ISIS uitgaat, werd uitgebreid besproken. Een belangrijk signaal was dat de NAVO tijdens deze Top cohesie en eensgezindheid toonde.

Centraal op deze Top stond het *Readiness Action Plan*, waarmee het bondgenootschap zijn gereedheid en reactiesnelheid zal opvoeren. Naast maatregelen om de inzetbaarheid van NAVO-troepen te vergroten zal ook een *Very High Readiness Joint Task Force* worden opgericht. Verder zal de samenwerking met partnerlanden worden verdiept om het hoge niveau van interoperabiliteit, verkregen tijdens de ISAF-missie, in de toekomst te waarborgen. Deze maatregelen vergen investeringen en betrokkenheid.

Tijdens de NAVO-Oekraïne Commissie, in aanwezigheid van president Porosjenko, betuigde de NAVO haar solidariteit met Oekraïne en werd afgesproken de partnerschapsrelatie tussen Oekraïne en de NAVO verder te verdiepen.

Over de uitkomsten van de besprekingen met betrekking tot Irak bent u separaat geïnformeerd in onze brief aan uw Kamer van 10 september 2014 (Kamerstuk 27 925, nr. 504).

Hieronder volgt per onderwerp een nadere toelichting.

Oekraïne

In de bijeenkomst van de NAVO-Oekraïne Commissie (NUC) stelde president Porosjenko dat zijn land werd geconfronteerd met de ergste veiligheids crisis sinds de Tweede Wereldoorlog en dat feitelijk sprake was van een Russische invasie. Deze had volgens hem niet alleen gevolgen voor Oekraïne, maar voor de gehele Euro-Atlantische regio. Hij vroeg de NAVO zijn land te steunen en riep op tot intensivering van de samenwerking. De bondgenoten betuigden hun solidariteit met Oekraïne en veroordeelden de escalerende en illegale Russische militaire activiteiten. Diverse bondgenoten onderstreepten het belang van een politieke oplossing voor het conflict, toonden zich voorzichtig hoopvol over het zojuist afgekondigde staakt-het-vuren in oost-Oekraïne en boden Oekraïne hulp aan via de verschillende *trust funds* die de NAVO voor Oekraïne heeft opgezet. Nederland kondigde aan dat het de komende twee jaar jaarlijks 200.000 euro zal bijdragen aan het *trust fund* voor logistiek en standaardisering. Ons land zal samen met Polen de rol van *lead nation* voor dit *trust fund* op zich nemen. Nederland wees ook op het zeer intensieve overleg met Oekraïne in afgelopen maanden over de vliegtuigramp met de MH17.

Rusland

De NAVO heeft op deze Top Rusland scherp veroordeeld voor de voortdurende agressie tegen Oekraïne en de illegale en illegitieme annexatie van de Krim. De staatshoofden en regeringsleiders bekrachtigden het eerdere besluit om alle praktische samenwerking met Rusland op te schorten. De mogelijkheid van politieke dialoog op ambassadeursniveau of hoger wordt wel open gehouden. De NAVO zal blijven vasthouden aan de principes van de *NATO-Russia Founding Act*. Het bondgenootschap heeft Rusland opgeroepen te stoppen met het schenden van deze principes en zich te houden aan het internationaal recht en internationale afspraken. Een constructieve samenwerkingsrelatie is in het belang van zowel de NAVO als Rusland, maar op dit moment staat het Russische optreden dit in de weg.

NAVO-antwoord op de gewijzigde veiligheidsomgeving

De staatshoofden en regeringsleiders hebben maatregelen vastgesteld die ertoe moeten leiden dat de NAVO beter wordt toegerust op de gewijzigde veiligheidsomgeving. Daartoe werd het *Readiness Action Plan* (RAP) goedgekeurd. Het RAP vult het bestaande pakket van onmiddellijke geruststellende maatregelen aan. Let wel, het RAP behelst meer dan alleen een reactie op het optreden van Rusland in Oekraïne. Met het RAP zijn de 28 bondgenoten geëngageerd aan een toereikende invulling van de opgerichte *Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF). Hiermee worden de gereedheid en reactiesnelheid van delen van de *NATO Response Force* (NRF) voor alle NAVO-taken aanzienlijk verhoogd. De VJTF is opgericht als onderdeel van de NRF en moet met ingang van 2016 volledig operationeel zijn. Voor die tijd zal met een VJTF-pilotproject worden gestart.

Diverse bondgenoten zegden concrete bijdragen toe aan de onmiddellijke geruststellende maatregelen en de VJTF. Nederland bood een compagnie met daarbij behorende *enablers* aan voor een *pilot* fase van de VJTF in 2015, alsook één mijnenjager voor de *Standing NATO Mine Counter Measures Group* (SNMCMG) in de Oostzee. Ons land levert, zoals bekend, ook vier F-16's voor *Baltic Air Policing*, die momenteel opereren vanuit Malbork in Polen. Daarnaast worden de *air-to-air refueling* activiteiten voor de AWACS boven Polen en Roemenië voortgezet. Naar verwachting zullen de geruststellende maatregelen in 2015 worden voortgezet.

Tevens werd de balans opgemaakt van de voortgang op diverse andere initiatieven, zoals het *Connected Forces Initiative*, ballistische raketverdediging, de ontwikkeling van het *Framework Nations Concept* en de uitvoering van VN-resolutie 1325 voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid. In dit kader is het kabinet verheugd met de benoeming van de Nederlandse ambassadeur in Skopje, Marriët Schuurman, als Speciaal Vertegenwoordiger van de SG NAVO voor Vrouwen, Vrede en Veiligheid.

Partnerschappen en uitbreiding

Tijdens de Top hebben de Ministers van Defensie twee bijeenkomsten gehad in het kader van het Interoperabiliteitsinitiatief. Met 24 partnerlanden is het Interoperabiliteitsplatform ingeluid, dat ervoor moet zorgen dat het in militaire operaties tot op heden bereikte niveau van interoperabiliteit tussen de NAVO-landen en partners behouden blijft. In aanvulling hierop is het *Enhanced Opportunities Programme* (EOP) gelanceerd. Het EOP is voorbehouden aan landen (in eerste instantie Australië, Finland, Georgië, Jordanië en Zweden) die een belangrijke bijdrage leveren of recent hebben geleverd aan NAVO-operaties. EOP-landen krijgen bijvoorbeeld gegarandeerde toegang tot NAVO-oefeningen. Daarnaast zullen met EOP-landen vaker politieke consultaties worden gevoerd.

De uitbreidingsagenda van de NAVO kwam aan bod in een vergadering met de vier landen met toetredingsaspiraties, te weten Bosnië en Herzegovina, Georgië, Macedonië en Montenegro. De bondgenoten toonden waardering voor de voortgang die door de landen was geboekt bij het doorvoeren van hervormingen die vereist zijn om te kunnen toetreden tot het bondgenootschap. Met Montenegro is afgesproken dat van start wordt gegaan met geïntensiveerde en doelgerichte besprekingen. Uiterlijk eind 2015 zal worden beoordeeld of het land uitgenodigd kan worden om toe te treden. Voor Georgië is een substantieel pakket van concrete maatregelen overeen gekomen dat de toenadering van het land tot de NAVO verder moet bevorderen. Ten aanzien van Bosnië en Herzegovina en Macedonië is vastgesteld dat zij een volgende stap in hun

toetredingsproces kunnen zetten, zodra zij voldoen aan de tijdens de NAVO-top in Boekarest (2008) vastgestelde voorwaarden.

Trans-Atlantische band en defensie-uitgaven

De staatshoofden en regeringsleiders hebben zich gebogen over de vraag hoe de Trans-Atlantische band binnen de NAVO verder vorm kan worden gegeven. Zij namen in dat kader de *Wales Transatlantic Declaration* aan, die als bijlage bij dit verslag is gevoegd.

De bondgenoten hebben in Newport voorts afgesproken de trend van dalende defensie-uitgaven te keren. Op dit moment voldoen vier bondgenoten aan de twee procent-BBP richtlijn voor defensie-uitgaven. Afgesproken is om de beschikbare middelen nog effectiever te gaan inzetten met een focus op de belangrijkste capaciteitstekorten binnen de NAVO. Bondgenoten die momenteel twee procent of meer van het BBP besteden aan defensie-uitgaven zullen zich ervoor inspannen om ook in de toekomst ten minste dat percentage uit te geven. Bondgenoten die momenteel minder dan twee procent van het BBP besteden aan Defensie hebben uitgesproken de daling van die uitgaven te stoppen en te trachten de uitgaven in reële bedragen te laten stijgen naarmate hun BBP weer groeit. Deze bondgenoten hebben ook verklaard zich te zullen inspannen om de komende tien jaar hun defensie-uitgaven in de richting van de twee procent-BBP richtlijn te bewegen. Een soortgelijke afspraak is gemaakt over de richtlijn om 20 procent van het totale defensiebudget te besteden aan investeringen.

Nederland heeft aangegeven dat de tijd van bezuinigingen op Defensie voorbij is. Het kabinet stelt aanvullend op de extra middelen uit het najaarsakkoord structureel 100 miljoen euro extra beschikbaar voor Defensie. Tevens is beklemtoond dat niet uitsluitend naar de uitgaven moet worden gekeken, maar ook naar een effectievere inzet hiervan. Nederland heeft verder aangegeven dat er ook moet worden gekeken naar defensiecapaciteiten waar de NAVO daadwerkelijk behoefte aan heeft, zonder daarbij exclusief de nadruk te leggen op de collectieve verdedigingstaak. Ook de twee andere kerntaken – crisisbeheersing en coöperatieve veiligheid – moeten in het oog worden gehouden. Het is duidelijk dat internationale samenwerking voor alle NAVO-bondgenoten steeds belangrijker wordt. Zo ook voor Nederland. In dit kader past de ondertekening door de Minister van Defensie van twee samenwerkingsovereenkomsten met verschillende groepen bondgenoten. Eén betreft een door Duitsland genomen initiatief voor gezamenlijke capaciteitsontwikkeling, het *Framework Nation Concept*. De andere is een door het Verenigd Koninkrijk geleid initiatief om een *Joint Expeditionary Force* op te richten.

De Trans-Atlantische verklaring en de gemaakte afspraken tonen aan dat de NAVO nog steeds de belangrijkste pijler is onder de Euro-Atlantische veiligheid.

Afghanistan

De staatshoofden en regeringsleiders markeerden tijdens de Top, in aanwezigheid van de Afgaanse Minister van Defensie Mohammadi, het naderende einde van de ISAF-operatie, de grootste en een van de langst lopende NAVO-operaties ooit. In hun interventies benadrukten ISAF-landen het belang van het continueren van steun aan Afghanistan. Deze steun is noodzakelijk om de bereikte resultaten in Afghanistan niet verloren te laten gaan.

Nederland heeft aangekondigd een bijdrage te zullen leveren aan de verdere ontwikkeling van Afghanistan met de financiering van het ANA-trustfund (5 miljoen euro per jaar tot en met 2017) en het *United Nations Law and Order Trust Fund* (LOTFA, 15 miljoen euro per jaar tot en met 2019). Ook heeft Nederland laten weten dat het maximaal 100 militairen zal leveren voor de *Resolute Support* missie, onder voorwaarde dat de nieuwe Afghaanse president overgaat tot ondertekening van de *Bilateral Security Agreement* (BSA) met de VS en de *Status of Forces Agreement* (SOFA) met de NAVO. Zie hiervoor verder de artikel 100-brief van 1 september 2014 (Kamerstuk 29 521, nr. 254).

Ontwapening

Zoals besproken met uw Kamer heeft Nederland tijdens de NAVO-top uitdrukkelijk gepleit voor continuering van de aandacht voor het belang van nucleaire ontwapening en transparantie. Het Nederlandse pleidooi voor transparantie op het terrein van non-strategische kernwapens heeft uiteindelijk een plaats gekregen in de tekst van het Communiqué, als onderdeel van de constructieve relatie met Rusland waarnaar de NAVO blijft streven. In aanloop naar en tijdens de Top bleek dat het klimaat om politieke of praktische vooruitgang te boeken op het gebied van transparantie en ontwapening thans zeer ongunstig is.